

TER INLEIDING

Dit voorjaar stond de aankoop van het Gruuthuse-handschrift door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag volop in de belangstelling. Het heeft veel tijd en moeite gekost voordat de hele procedure om deze unieke convoluut aan te schaffen succesvol kon worden afgerond. Dus alle lof voor de Koninklijke Bibliotheek en conservator Anne Korteweg dat het gelukt is dit beroemde handschrift met daarin onder andere het Egidiuslied voor Nederland te verwerven. Het complete handschrift is op internet raadpleegbaar: www.kb.nl/gruuthuse. (Over Anne Korteweg ook: PERSONALIA)

BIJ DE LAATSTE UITGAVE VAN BIFOLIUM OP PAPIER

Al vaker werd er gevraagd of Bifolium niet ook, of zelfs geheel in een digitale versie (en dus 'sneller') zou moeten of kunnen verschijnen. Andere lezers hadden nu juist weer liever een papieren versie en zo besloten we in ieder geval tot het 'jubileumnummer 50' op de oude voet verder te gaan. Maar het mag niet zo wezen. Voor u ligt de laatste papieren versie die van Bifolium gemaakt kan worden.

Overmacht heeft de Groningse eindredacteur Jos Hermans, die tot en met dit nummer al die jaren de praktische zaken van Bifolium bereidder heeft, gedwongen om van verdere werkzaamheden aan een papieren versie af te zien. Naast dit treurige feit, speelt ook een rol dat, zouden we verder willen gaan, dit nummer weer begeleid zou moeten worden door een acceptgirokaart om ons te voorzien van de benodigde financiën en met ingang van 2007 zijn op naam gestelde acceptgiro's afgeschaft.

Anne Korteweg en het Gruuthuse-handschrift

Hierbij moeten we u derhalve mededelen dat het spijtige moment is aangebroken om afscheid te nemen van het 'papieren' Bifolium. De redactie gaat zich bezinnen op de toekomst en spreekt hierbij tevens de hoop uit dat jongere handschriften- en boekwetenschappers Bifolium op digitale wijze willen voortzetten. Hebt u hiervoor belangstelling en mogelijkheden, mail dan naar Helen Wüstefeld (wwustefeld@zonnet.nl) of Kathryn Rudy (kathryn.rudy@kb.nl). Wilt u op de hoogte blijven, stuur ons dan ook uw email adres. Vermoedelijk zal Bifolium verder gaan als digitale nieuwsbrief dan wel als onderdeel van een goed bereikbare website.

Bij dezen wil eindredacteur Jos Hermans al zijn correspondenten, alle informatieverstrekkers, abonnees en lezers danken voor hun jarenlange trouw en steun. Toen we in april 1983 met de nieuwsbrief begonnen, konden we niet vermoeden dat het toch tot een bifolium beperkte blad in binnen- en buitenland aanzien zou verwerven. Boekwetenschap, paleografie en handschriftenkunde hebben, juist ook in een heel brede context, de afgelopen 25 jaar een grote bloei gekend. Naast het Groningse Bifolium waren hiervan ook het Bandengenootschap, diverse catalogi, exposities en Codicologendagen onder de bezielende leiding van Jos Hermans een direct uitvloeisel. De vijfde Groninger bundel staat nu op uitkomen. Met trots kan worden teruggeblikt op een rijke kwart eeuw boekwetenschap, waar, zo voegt de redactie toe, Jos Hermans een aanzienlijke rol in heeft gespeeld en veel aan heeft bijgedragen. Hulde aan hem en zijn niet aflatend enthousiasme.

AMSTERDAM, Universiteitsbibliotheek (Oude Turfmarkt), *Amsterdam in de wereld – De wereld in Amsterdam*. 12 mei tot 16 september. De eerste tentoonstelling in de nieuwe behuizing van de Bijzondere Collecties aan de Oude Turfmarkt biedt een thematisch geordende keuze van handschriften, gedrukte boeken, prenten en objecten die in de loop der eeuwen in Amsterdam vervaardigd zijn of die elders gemaakt en in Amsterdam bij elkaar gebracht zijn. Met onder meer de oudste vogelvluchtkaart van Amsterdam (uit 1544), schoonschrift uit drie werelden, de sonate voor cello en klavier (Opus 69 in A) van Ludwig van Beethoven met correcties van zijn hand, het grootste en kleinste boek in de Bijzondere Collecties, en het originele handschrift van Multatuli's *Max Havelaar* (met gratis loopgidsje).

LONDEN, British Library, *Sacred: discover what we share*. Toont heilige joodse, christelijke en mohammedaanse boeken uit 's werelds grootste collectie, 27 april tot 23 september 2007.

LOS ANGELES, J. Paul Getty Museum, *Medieval Beasts*. 1 mei tot 29 juli 2007. Toont niet alleen huisdieren in taferelen van alle dag, maar ook dieren in een symbolische functie, en fantasie dieren: van nobele eenhoorns tot angstaanjagende draken in handschriften uit eigen collectie, zoals bestiaria, fabels van Aesopus etc.

LOS ANGELES, J. Paul Getty Museum, *Music for the Masses: illuminated choir books*. 14 augustus tot 28 oktober 2007. 40 grote koorboeken en losse bladen uit Middeleeuwen en Renaissance.

LOS ANGELES, J. Paul Getty Museum, *Sacred gifts and worldly treasures: medieval masterpieces from the Cleveland Museum of Arts*. 30 oktober 2007 tot 20 januari 2008.

MARSEILLE, Centre de la Vieille Charité, *Arménie: la magie de l'écrit*. 28 april tot 22 juli 2007. Tentoonstelling in het kader van het Franse Armenië-jaar met bruiklenen uit Armenië (Yerevan, Etchmiadzin) en uit de grote Armeense bibliotheken in Venetië, Wenen en Jerusalem. Ook met handschriften uit de BnF in Parijs, uit de Verenigde Staten en uit Rusland. Met catalogus, 328 pp., meer dan 300 ills. Parijs, Editions Somogy, 2007.

NEW YORK, Pierpont Morgan Library, *Apocalypse then: medieval illuminations from the Morgan*. 23 maart tot 17 juni 2007.

NIJMEGEN, Universiteitsbibliotheek, *Van kalfsleer tot klatergoud – boeiende boekbanden in de Universiteitsbibliotheek van Nijmegen*. 20 april – 17 augustus 2007 (met publicatie, zie STORM VAN LEEUWEN).

PARIJS, Archives nationales, Musée de l'Histoire de France, Hotel Soubise, *Trésor des chartes des rois de France: la lettre et l'image. De Saint Louis à Charles VII*. 4 april tot 3 juli 2007.

PARIJS, Bibliothèque nationale de France, *Trésors Carolingiens. Livres manuscrits de Charlemagne à Charles le Chauve*. 20 maart tot 24 juni 2007. Prachtige tentoonstelling (vgl. LAFFITTE), ook virtueel! Zie www.Expositions.bnf.fr/carolingiens/

PARIJS, Bibliothèque nationale de France, *Homère. Sur les traces d'Ulysse*. 21 november 2006 tot 27 mei 2007. Werpt een nieuw licht op de *Ilias* en *Odyssee* met nadruk op Odysseus, de held die menselijkheid verkoos boven het bovenmenselijke of goddelijke. Te zien zijn ondermeer een editie van Homerus met annotaties van Chateaubriand, een van de oudste papyri met de tekst van de *Odyssee* en aantekeningen van Racine bij het afscheid van Hector en Andromache. Zie ook de fraaie website.

PARIJS, Musée du Louvre, *Armenia Sacra: mémoire chrétienne des Arméniens (VIe-XVIIIe siècle)*, 21 februari tot 21 mei. Grote overzichtstentoonstelling met uitgebreide catalogus. Zie: ARMENIA SACRA.

STRAATSBURG, Bibliothèque municipale (site Centre Ville), *Trésors d'Arménie. 30 Livres précieux de la bibliothèque nationale d'Erevan*, 19 april tot 31 mei 2007. Ook gedrukt materiaal.

WOLFENBÜTTEL, Herzog August Bibliothek, *Tradition als Herausforderung. Zimelien aus den Sammlungen der Herzog August Bibliothek – Paul Raabe und die Herzog August Bibliothek 1968-1992*. met publicatie (HÄRTEL), 25 januari tot 21 oktober 2007. Ter gelegenheid van de 80ste verjaardag van Paul Raabe, de memorabele en aimabele bibliothecaris van de Herzog August Bibliothek. Tentoonstelling in drie delen: 1. Die Zimelien (tot 21 oktober 2007), 2. Dokumente zur Forschungsbibliothek und kostbare Neuerwerbungen (tot 26 augustus), 3. Malerbuch-Erwerbungen der 70er und 80er Jahre (tot 22 mei 2007).

NIEUWE EN AANGEKONDIGDE LITERATUUR

ADAMS, David & Adrian Armstrong (eds.), *Print and Power in France and England, 1500-1800. The Control of the Word*. London,

Ashgate, 2006. 170 pp., ills., ISBN 0 7546 5591 1. € 45.

ARMENIA SACRA: *mémoire chrétienne des Arméniens (VIe-XVIIIe siècle)*. Catalogus bij de gelijknamige expositie in het Louvre onder leiding van Jannic Durand, Ioanna Rapti & Dorota Giovannoni. – Paris, Musée du Louvre, Editions Somogy, 2007. 471 pp., ills. ISBN 2-350-31068-X, ISBN 2-7572-0066-6. € 42.

AUTOMATA – *Journal of Nature, Science and Technics in the Ancient World*. Roma, L'Erma, ISSN1828-9274. € 60. Nieuw tijdschrift (1, 2006), o.m. ook over technische aspecten van handschriften.

BERGEN, Saskia van, *De Meesters van Otto van Moerdrecht. Een onderzoek naar de stijl en iconografie van een groep miniaturisten, in relatie tot de productie van getijdenboeken in Brugge rond 1430*. Proefschrift universiteit Amsterdam (14 maart 2007), beperkt te verkrijgen bij de auteur.

BIEMANS, Jos, Klaas van der Hoek, Kathryn M. Rudy en Ed van der Vlist (eds.), *Manuscripten en miniaturen. Studies aangeboden aan Anne S. Korteweg bij haar afscheid van de Koninklijke Bibliotheek*. (Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse Boekhandel, Nieuwe Reeks, viii). Zutphen, Walburg Pers, 2007. 432 pp., ills. deels in kleur, geb. ISBN 978 90 5730 471 2. € 47,50. Rijke feestbundel voor een van de belangrijkste handschriftenconservatoren in de Lage Landen.

BUIJNSTERS, Piet J., *Geschiedenis van het Nederlandse antiquariaat*. Nijmegen, Van Tilt, 2007, 480 pp., ills. deels kleur, geb. ISBN 978 90 77503 70 6. € 45.

Middel nederlandse BIJBELVERTALINGEN. Onder redactie van August den Hollander, Erik Kwakkel en Wybren Scheepsma. Hilversum, Verloren, 2007. 256 pp., ills. ISBN 978-90-6550-964-2. € 25. Biedt – op basis van de recente studies naar Middel nederlandse bijbelvertalingen – een rijk geïllustreerde en nagenoeg compleet overzicht van de Nederlandse bijbelvertalingen in de Middeleeuwen.

COOPER, Craig (ed.), *Politics of Orality. Orality and Literacy in Ancient Greece*, 6; (Mnemosyne, Supplements, 280). Leiden, Brill, 2006. xx+380 pp., ills. geb. ISBN 90 04 14540 0. € 129.

DECLERCQ, G., *Early Palimpsests. Proceedings of the Workshop Early Medieval Palimpsests (Brussels, 8 february 2002)*. (Bibliologia, 26). Turnhout, Brepols, 2007. 200 pp., ills. ISBN 978 2 503 52480 1. € 50.

Door banden verbonden. Bundel ter herinnering aan het afscheid van dr Jan Storm van Leeuwen van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Uitgegeven namens het Belgisch-Nederlands Bandengenootschap door Elly Cockx-Indestege, André Geurts en Jos.M.M. Hermans. Amsterdam, De Buitenkant, 2007, 296 pp., ills., deels kleur geb. ISBN 978 90 76452 975. € 27,50. Zeer verzorgd boek door en voor 'boekenmensen'.

DUKAN, Michèle, *La bible hébraïque. Les codices copiés en Orient et dans la zone séfarade avant 1280*. Turnhout, Brepols, 2006 (Bibliologia 22), ca. 450 pp. ISBN 2 503 52063 4. € 89.

EHRLE, Peter Michael & Ute Obhof (Hg.), *Die Handschriften-sammlung der Badischen Landesbibliothek. Bedrohtes Kulturerbe?* Gernsbach, Casimir Katz, 2007. ISBN 978-3-938047-25-5. € 19,80. Het boek beschrijft de geschiedenis en de juridische situatie van deze bedreigde collectie. Ook in breder verband interessant waar het gaat om de houding vanuit de politiek ten opzichte van nationaal cultureel erfgoed.

ENENKEL, Karl & Jan Papy (eds.), *Petrarch and his Readers in the Renaissance*. (Intersections, 6). Leiden, Brill, 2006. xiv+338 pp., ISBN 978 9004147 66 9. € 99.

FRONTIERS in the Middle Ages. Ed. O. Merisalo i.s.m. P. Pahta. Louvain-la-Neuve, Brepols, 2006 (Textes et Études du Moyen Âge, 35). 761 pp., ills. € 59. Bundeling van de bijdragen tijdens het derde congres van FIDEM, waar 'Frontiers' het thema was.

GOLOB, Nataša, *Mittelalterliche Handschriften aus der Kartause Seitz (1160-1560)*. Ljubljana, Narodna Galerija, 2006. 156 pp., kl. ills. ISBN 10 961 6029 384. Prachtig boek over vele aspecten van in Westeuropa bijna onbekende kartuis (bij expo, jaarwisseling 2006-7).

MCGRADY, Deborah, *Controlling Readers: Guillaume de Machaut and His Late Medieval Audience* (Studies in book and print culture). Toronto, UTP, 2006, ISBN 9780802090201 0802 90206. \$ 75.

HÄRTEL, Helmar, *Tradition als Herausforderung. Zimelien aus den Sammlungen der Herzog August Bibliothek. Eine Führung von der Spätantike bis zur Reformation*. Wolfenbüttel, Herzog August Bibliothek. 146 pp., kl. ills. ISBN 978-3-447-05535-2. € 29,80.

HÄRTEL, Helmar, *Geschrieben und gemalt. Gelehrte Bücher aus Frauenhand. Eine Klosterbibliothek sächsischer Benediktinerinnen des 12. Jahrhunderts*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag in Kommission, 2006 (Ausstellungskataloge der Herzog August Bibliothek, Nr. 86), 112 pp., 55 ills. ISBN 3-447-05487-5, geb. (boekhandelseditie) € 29,80; gebroch. Bij expo. WOLFENBÜTTEL; in de bibliotheek € 15.

JANSSEN, Anouk, *Grijsaards in zwart-wit. Verbeelding van de ouderdom in de Nederlandse prentkunst (1550-1650)*. Zutphen, Walburg Pers, 2007. 352 pp., ills., geb. ISBN 978 90 57304675. € 39,35. Onderzoek aan de hand van prenten als communicatiemiddel in de 16^{de}

en 17de eeuw (verdedigd als proefschrift aan de VU Amsterdam).

MURANO, Giovana, *Copisti a Bologna (1265 – 1270)*. (FIDEM, Textes et Études dus Moyen Âge, 37), Turnhout, Brepols, 2006, 213 pp., ill. ISBN 978 2 503 52468 9. € 40. Op basis van de 'Memoriali', bewaard in het Archivio di Stato in Bologna, studie naar meer dan 270 kopiïsten, mannen en vrouwen, hun carrières en hun productie.

PANAYOTOVA, Stella, *The Cambridge Illuminations. Conference Proceedings*. (HMSAH, 25). Turnhout, Brepols, 2007, 400 pp., ill., geb. ISBN 978 1 905375 17 2. € 90.

PETERS, Robert & Jos.M.M. Hermans, u. Mitarbeit Anke Jarling (eds.), *Buch, Literatur und Sprache in den östlichen Niederlanden und im nordwestlichen Deutschland. Vorträge des Kolloquiums vom 31. August bis 2. September 2000 in die Johannes a Lasco Bibliothek zu Emden*. (=Niederdeutsches Wort, 46, 2006). Münster, Aschendorff, 2006, 314 pp., ill. ISSN 0078 0545.

RAFFEL, Eva (ed.), *Klassik Stiftung Weimar - Herzogin Anna Amalia Bibliothek – Die Inkunabeln* (Bibliographien und Kataloge der Herzogin Anna Amalia Bibliothek zu Weimar). Wiesbaden, Harrassowitz, 2007. 324 pp., ill. (deels kleur), geb. ISBN 978-3-447-055-05-5. ca. € 80. Eerder, in 2005, verscheen al van Raffel een kleine catalogus (€ 16) bij de tentoonstelling *Illustre Gäste. Die Weimarer Inkunabelsammlung in der Badischen Landesbibliothek. Katalog zur Ausstellung der Badischen Landesbibliothek*. Karlsruhe, Badische Landesbibliothek, 2005. ISBN 3-89065-055-4. Tijdens de grote brand beruiste de verzameling incunabelen in Karlsruhe.

Houtsnede 'Dracula, Etymologicum'. Venetië, Zacharias Kallierges, 1499. Weimar, Herzogin Anna Amalia Bibliothek, afgebeeld in RAFFEL.

REILLY, Diane, *The art of reform in eleventh-century Flanders: Gerard of Cambrai, Richard of Saint-Vanne and the Saint-Vaast Bible* (Studies in the history of Christian traditions, 128). Leiden, Brill, 2006. 363 pp., ill. ISBN 90 04 15097 8. Bewerking van proefschrift aan de Universiteit van Toronto (1999). € 130.

REYNHOUT, Lucien, *Formules latines de colophons. I: Texte; II: Annexes*. (Bibliologia, 25 – twee delen). Turnhout, Brepols, 2006. 763 pp., ill. ISBN 978 2 503 52454 2. € 150. Fascinerende bijdrage aan de 'codicologie quantitative' van jonge Belgische codicoloog en boekhistoricus.

RIJNS, Hans (ed.), *De gedrukte Nederlandse Reynaertraditie. Een diplomatische en synoptische uitgave naar de bronnen vanaf 1479 tot 1700*. (MSB 100) Hilversum, Verloren, 2007. 512 pp., ill. ISBN 978-90-6550-962-8. € 49. Fantastisch werkinstrument voor iedere Reynaertvorser, met de editie van Leeu uit 1479, parallelteksten uit Noord en Zuid, zestiende-eeuwse volksboeken, en met alle houtsnedes uit de gebruikte bronnen.

STORM VAN LEEUWEN, Jan, m.m.v. Jos.M.M. Hermans, *Van kalfsleer tot klatergoud – boeiende boekbanden in de Universiteitsbibliotheek van Nijmegen*. Gids bij de tentoonstelling, 20 april - 17 augustus, Nijmegen, Universiteitsbibliotheek, 2007. 48 pp., ill. Geen ISBN. € 5,00 (zie ook: NIJMEGEN).

VAN SYNGHEL, Geertrui, 'Actum in camera scriptorum oppidi de Buscoducis'. *De stedelijke secretarie van 's-Hertogenbosch tot ca. 1450* (MSB 101) Hilversum, Verloren, 2007. 512 pp., ill. ISBN 978-90-6550-964-2. € 49. Met cd-rom. Studie naar de middeleeuwse stedelijke secretarie in Den Bosch. Eerder werd voor Deventer een dergelijk onderzoek gedaan door dr. Jeroen Benders (diss. Groningen 2002, Kampen/Hilversum, 2004 cf. Bifolium 40 en 45).

TAUBE, Dagmar, Annette Willberg & Reinhard Köpf, *Rheinische Glasmalerei. Meisterwerke der Renaissance*. Katalogbuch zur Ausstellung, 2 Bde., 608 pp., met meer dan 600 kl. ill. ISBN 978 3 7954 1944 8. € 49. (cat. bij de tentoonstelling in KEULEN; ook hss.).

TERVOOREN, Helmut m.m.v. Carola Kirschner & Johannes Spicker, 'Van der Masen op den Rijn'. *Ein Handbuch zur Geschichte der volkssprachlichen mittelalterlichen Literatur im Raum von Rhein und Maas*. Berlin, Schmidt, 2005. 449 pp., ill., geb. ISBN 3 503 07 958 0. € 59,80.

TRESORS CAROLINGIENS, *Livres manuscrits de Charlemagne à Charles le Chauve*. Marie-Pierre Laffitte & Charlotte Denoël, m.m.v. Marianne Besseyre. Voorwoord Jean-Pierre Caillet, Parijs, Bibliothèque nationale de France, 2007. 240 pp., 200 kl. ill. ISBN 978-2-7177-2377-9. € 39. Cat. bij tentoonstelling in PARIJS (zie boven).

VANWIJNSBERGHE, Dominique, 'Moult bons et notables'. *Jean Sermont et l'enluminure tournaisienne à l'époque de Robert Campin (vers 1380-1430)* (Corpus of illuminated manuscripts, 17. Low Countries series, 12). Leuven, Peeters, 2006. ISBN 90 429 1758 X.

VERNAY-NOURI, Annie, *Livres d'Arménie* (Collections de la Bibliothèque nationale de France). Parijs, Bibliothèque nationale de France, 2007. 120 pp., 80 kl. ill. ISBN 978-2-7177-2375-5. € 29. Catalogus bij de tentoonstelling in de BnF in het voorjaar van 2007.

WITTEK, Martin, *Inventaire des manuscrits de papier du XVe siècle conservés à la Bibliothèque royale de Belgique et de leurs filigranes*. Tome IV: Manuscrits datés (1481-1500). Brussel, Bibliothèque royale de Belgique, 2006. 121 pp., afb. van watermerken. ISBN 2 87093 159 X. € 9,95. Inventaris van de 51 papieren manuscripten uit de betreffende periode, met aansluitend statistische gegevens.

CONGRESSEN EN EVENEMENTEN

BOEKBANDEN

Op 20 april 2007 heeft in de UB Nijmegen een toogdag plaatsgevonden van het Nederlands-Belgisch boekbandengenootschap. Daarbij traden ook buitenlanders op, onder wie Andreas Wittenberg vanuit de Duitstalige zusterorganisatie AEB (=Arbeitskreis für die Erfassung und Erschließung...historischer Bucheinbände in de Staatsbibliothek, Berlijn, met ook een eigen Informationsblatt, zie www.AEB.sbb.spk-berlin.de). Wittenberg demonstreerde hoe het gedigitaliseerde stempelrepertorium van de AEB ook kan dienen voor determinatie van bindwerk uit collecties in de Nederlanden. Nadere info: Dr. Jan Storm van Leeuwen, jansvl@hetnet.nl

DISPUTATIO

Aan de universiteit van Kiel zal van 17 tot 19 mei 2007 een congres plaats vinden over 'Disputatio (1200-1800): Form, Funktion und Wirkung eines Leitmediums universitärer Wissenskultur'. Meer gegevens: <http://www.uni-kiel.de/disputatio>

HANDSCHRIFTCULTUUR BINNEN HET NEDERLANDS PROTESTANTISME

Symposium op 29 juni 2007 in de Universiteitsbibliotheek van VU Amsterdam over o.m. intermedialiteit. Op die dag zal ook de handschriftencatalogus van de collectie van de VU worden gepresenteerd (samengesteld door emeritus hoofdconservator dr. Wim HEIJTING).

TREASURES – KNOWN AND UNKNOWN

Op 2 en 3 juli wordt in de British Library te Londen een tweedaags congres georganiseerd over onderzoek naar (beroemde) verlichte handschriften en digitaliseringsproblematiek. Sprekers zijn onder anderen Eberhard Köning, Roger Wieck en Anne Korteweg (Aanmelding Teresa Harrington, [- £35 -] British Library, 96 Euston Road London NW1 2DB of per mail naar Teresa.Harrington@bl.uk

LAATMIDDELEEUWSE NETWERKEN VAN LEZEN EN PRODUCTIE

De tiende twejaarlijkse bijeenkomst van de Early Book Society, ditmaal gewijd aan handschriften en gedrukte boeken tussen 1350 en 1550; wordt gehouden in Chetham's Library in Manchester (7 tot 11 juli).

TER INLEIDING

Dit voorjaar stond de aankoop van het Gruuthuse-handschrift door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag volop in de belangstelling. Het heeft veel tijd en moeite gekost voordat de hele procedure om deze unieke convoluut aan te schaffen succesvol kon worden afgerond. Dus alle lof voor de Koninklijke Bibliotheek en conservator Anne Korteweg dat het gelukt is dit beroemde handschrift met daarin onder andere het Egidiuslied voor Nederland te verwerven. Het complete handschrift is op internet raadpleegbaar: www.kb.nl/gruuthuse. (Over Anne Korteweg ook: PERSONALIA)

BIJ DE LAATSTE UITGAVE VAN BIFOLIUM OP PAPIER

Al vaker werd er gevraagd of Bifolium niet ook, of zelfs geheel in een digitale versie (en dus 'sneller') zou moeten of kunnen verschijnen. Andere lezers hadden nu juist weer liever een papieren versie en zo besloten we in ieder geval tot het 'jubileumnummer 50' op de oude voet verder te gaan. Maar het mag niet zo wezen. Voor u ligt de laatste papieren versie die van Bifolium gemaakt kan worden.

Overmacht heeft de Groningse eindredacteur Jos Hermans, die tot en met dit nummer al die jaren de praktische zaken van Bifolium bereidder heeft, gedwongen om van verdere werkzaamheden aan een papieren versie af te zien. Naast dit treurige feit, speelt ook een rol dat, zouden we verder willen gaan, dit nummer weer begeleid zou moeten worden door een acceptgirokaart om ons te voorzien van de benodigde financiën en met ingang van 2007 zijn op naam gestelde acceptgiro's afgeschaft.

Anne Korteweg en het Gruuthuse-handschrift

Hierbij moeten we u derhalve mededelen dat het spijtige moment is aangebroken om afscheid te nemen van het 'papieren' Bifolium. De redactie gaat zich bezinnen op de toekomst en spreekt hierbij tevens de hoop uit dat jongere handschriften- en boekwetenschappers Bifolium op digitale wijze willen voortzetten. Hebt u hiervoor belangstelling en mogelijkheden, mail dan naar Helen Wüstefeld (wwustefeld@zonnet.nl) of Kathryn Rudy (kathryn.rudy@kb.nl). Wilt u op de hoogte blijven, stuur ons dan ook uw email adres. Vermoedelijk zal Bifolium verder gaan als digitale nieuwsbrief dan wel als onderdeel van een goed bereikbare website.

Bij dezen wil eindredacteur Jos Hermans al zijn correspondenten, alle informatieverstrekkers, abonnees en lezers danken voor hun jarenlange trouw en steun. Toen we in april 1983 met de nieuwsbrief begonnen, konden we niet vermoeden dat het toch tot een bifolium beperkte blad in binnen- en buitenland aanzien zou verwerven. Boekwetenschap, paleografie en handschriftenkunde hebben, juist ook in een heel brede context, de afgelopen 25 jaar een grote bloei gekend. Naast het Groningse Bifolium waren hiervan ook het Bandengenootschap, diverse catalogi, exposities en Codicologendagen onder de bezielende leiding van Jos Hermans een direct uitvloeisel. De vijfde Groninger bundel staat nu op uitkomen. Met trots kan worden teruggeblikt op een rijke kwart eeuw boekwetenschap, waar, zo voegt de redactie toe, Jos Hermans een aanzienlijke rol in heeft gespeeld en veel aan heeft bijgedragen. Hulde aan hem en zijn niet aflatend enthousiasme.